

Պ Ա Ք Մ Ա Ն Ք

ՊՈՒԼԱՐԻԱ

Տարեկան 12 Ֆր.

Հեղափոխայ 6 Ֆր.

ԱՐՏԱՍԱՀԱՆ

Երկու քիչը մեկ ծրարով

Տարեկան 14 Ֆր.

Հեղափոխայ 7 Ֆր.

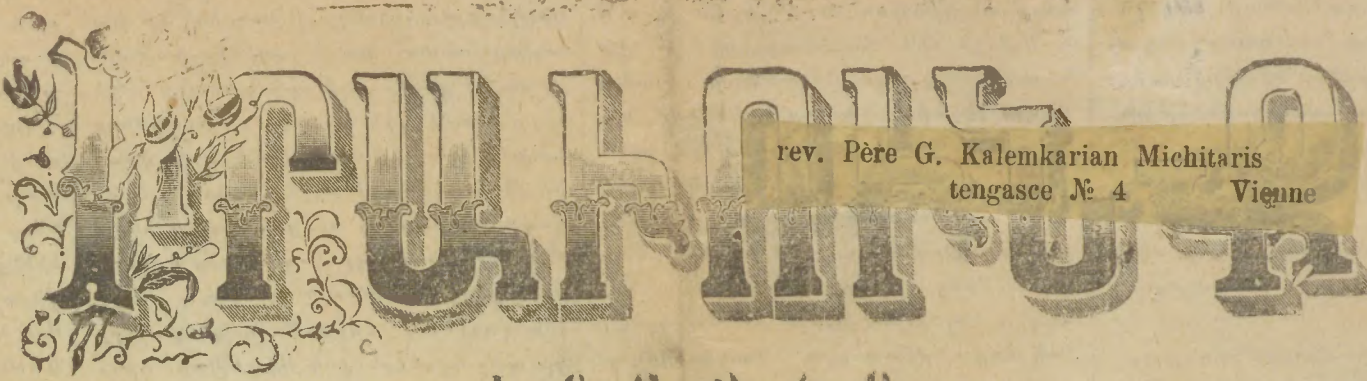
ԱՍԵՐԻԱ

Տարեկան 2.60 Տօլ.

Հեղափոխայ 1.50 Տօլ.

ԿԱՆԽԻԿ

ԾԱՆՈՒԹՄԱՆ ՏՈՂԸ
20 ՄԵԹ.

rev. Père G. Kalemkarian Michitaris
tengasce № 4

Vienne

Redaction du Journal

«Ira vounk»

(Bulgarie) VARNA

Род. КЛИМЯ

на ВѢСТНИКЪ

«Иравунк»

ВАРНА

Իրավունք եւ չնն
արտոյր

Լ Ի Վ Կ Ի Ի

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Յ Ա Ն

ԿԸ ՀՐԱՏՆԵՐԱԿՈՒԹ ԵՄԵՆ ՉԱՐԵՔԵԼ ԹԻ ԻՒ ՇԱՐԱԹ

Կ Ի Ր Ք Ը

Հին և նոր իմաստասէրները համաձայն են թէ իր կիրքին յաղթել գիտցող կամ իր բարկութիւնը զսպել յաջողող մարդը քիչ անգամ կը սխալի և բարոյական բարձրութենէ ինքզինք չի գահալիւթեր:

Աւէն աստիճանի ու տարիքի մարդիկ իրենց կիրքը ունին, որ մերթ կը բորբոքի լուցկիէ մը բռնկող վառօդի նման: Այս բորբոքման ատենն է որ մարդ իր նկարագրին ծալքերը կը բանայ ու իր բարոյական մակարդակը ցոյց կուտայ: Կիրքը մարդուն փորձաքարն է ըսեալ է արգէն Կուզէ՞ք մէկին նկարագրիլ կըշուել, անոր կիրքի ելած: Բարկացած վայրկեանին դիտեցէք զինքը:

Շատ անգամ կը տեսնուի որ մարդիկ կը զզլան և ծուռան նախ կը զարնեն կիրքի տակ խօսած ու գործած ըլլալուն համար:

Այնպէս ինքնագոյն ոճիւրները կիրքի տակ գործուած կամ անոր աղբեցութեամբ ծրագրուած են:

Բարոյախօսներ միշտ խրատ կորցացած են մարդոց որ կիրքի բորբոքման ատենն չը խօսին ու չը գործեն, մինչեւ որ զգան թէ հանգարտած են:

Կըսուի թէ կիրքը ամէն մարդուն մէջ նոյնը չէ. ամենք նուազ կը քրտ և ունենք բուռն կրքի տէր զլլան: Նուազ կրք-տները ինքզինքնին դիւրաւ կը զսպեն, իսկ բուռն կիրքի տէր եղողները չը կրնան զսպել անոր կենթարկուին: Բայց մենք կը կարծենք գիտնալ թէ կիրքի զգացումը ամէն մարդուն մէջ նոյնն է, միայն բարոյական նկարագրին է որ կը տարբերի, ու բարոյագէտ տկար եղողը կամ տկար բարոյական ունեցողն է որ իր կիրքը չը կրնալ զսպելով, կենթարկուի անոր, և ուր անկումը կը գտնուի:

Կիրքի աղբեցութեան տակ շատ մը քրտնեցուցիչ դէպքեր պատահած են. կիրքի աղբեցու-

թեամբ հայր մը իր զաւակը սպաննած է, և քիչ յետոյ իր աննորի սխալը զգալով, անձնապանութեան դիմած:

Երկու կամ աւելի մարդոց մէջ պատահած կռիւներուն մեծագոյն մասը կիրքի աղբեցութեան տակ եղած խօսքէ կամ գործէ ծագում առած է:

Իրենց կիրքը զսպելու անկարող մարդիկ հանրային գործերուն մէջ երբ կը մտնեն գրեթէ միշտ փնտրակար և նոյն իսկ վատանգաւոր կը լլան: Դժբախտութեան պատճառ եղող Գաւթի մը կիրքի զոհն է: Եթէ նա իր սի ունիին բռնաբարութիւն և ասոր հետեւող տեղադրի սպանալիքին առթած կիրքը կարենալ զսպել ու քիչ մը հանգաւորէն մտածէր, փոխանակ ուղղակի թուրք կառավարութեան գիրկը նետուելու, տեղայն մէջ գոյութիւն ունեցող միւս յեղափոխական կաղանկներ պութեանց կը դիմէր: Խառն դատաստան մը կը պահանջէր, արդարութեան և հայ յեղափոխական պատուոյն պաշտպանման համար: Հոս ալ վառնացուց գրգռողութենէն վերջերս ուսուցչական եղող Մուստեան մը եթէ իր կիրքը զսպել գիտնալ, օրիորդի մը հետ վէճի բռնուելուն վրայ՝ Հագաբարութեան կը դիմէր, փոխանակ օտար եկաւք: Երբ ինքն իր Մանկավար տեղին վերաբացման գէ՛մ դաւելու:

Ահա թէ ինչպէս իրենց կիրքը զսպելու անկարող Գաւթիներ և Մուստեաններ, երբ յեղափոխական կամ աղգային կարեւոր պաշտօններուն մէջ կրնողունին, վտանգաւոր ու փնտրակար կրնան հանրութեան շահերուն և նոյն իսկ գոյութեան:

Ինչպէս մեր անհատական կենսութիւն մէջ կիրքէ զերծ և անգլխական պաղտորութեամբ խորհիլ ու գործել կը յանձնարարուի, հանրային կենսութիւն մէջ ալ աւելի զգոյշ ըլլալու ենք իրենց կիրքը զսպելու անկարող, բարոյական նկարագրէ զուրկ մարդիկ գործի գլուխ անցնել:

ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԿՈՒԻ

ԹՈՒՐԿԻՈՅ ՄԷՋ

Մեր յեղափոխական կազմակերպութիւնները ընկերվարական կուսակցութեան վերածելու կամ այդ ոգով զեկալարելու զաւարտին դէմ չառ ու յատ խօսած ենք այս սիւնակներուն մէջ և այս ոչ թէ ընկերվարական գաղափարին դէմ ըլլալուն համար, այլ այդ հիման վրայ գործունէութիւն մը հայկական գաւառի փնտրակար ըլլալուն համար ուսած լինելուն պատճառաւ:

Տաճկահայ գաւառի ծառայել փափաքողի դիմակաւ մեր յեղափոխական կուսակցութեանց մէջ սպըրդող կարգ մը կովկասցի ընկերվարականներ, մեծաւ մասամբ անտեղեկ Տաճկահայաստանի իրական կենսութիւն, ջանացին և մասամբ յաջողեցան մեր զուտ հայկական յեղափոխութիւնը սօսիալիստութեամբ խմորել և պառակտումներու դուռ բանալ, համոզելով Տաճկահայերը թէ եթէ ընկերվարութիւնը չընդունին, Կովկասի հայութիւնը չ'օգնէր տաճկահայ գաւառին: Անոնց այս բացարձակ սուր ապացուցանելու համար կը բռնէ կարծենք կովկասահայոց լուրջ մեծամասնութեան օւկանը եղող Մշակ թերթի հետեւեալ խմբագրական յօդուածն ալ մեր ընթերցողներուն ուշադրութեանը ընծայել:

Այն ծրագրիները չարքում, որոնք անփութութեամբ են թելադրուած իրագործելու համար, կայ եւ գաւառագային կռիւ կազմակերպելու եւ առաջ մղելու ծրագրեր:

Դա ներկայումս ամենավտանգաւոր ծրագրիներէն մէկն է, որ կարելի էր հնարել իւրեքական պայմաններում:

Դասակարգային կռիւ Եւրոպական մասով չի աջակցի թիւրքիստանի իսկ ըստ վտանգէն կը բորբոքի մի ուրիշ պայքար, ուր կը փնտրուի ազատագրական պործին, եթէ դա ստղծնային չըլլանից ուզուած է ընկնել իր զարգացման շուրջ վրայ:

Ազատագրական շարժման աջողութեան համար անհրաժեշտ է, որ ըստ կողմի լինին կարելի չափ չափ հասարակական խառն եւ կուստորակա-

ոյժեր, որ այդ շարժումը ճանաչված լինի իրեն երկրի բարգաւաճման եւ ընդհանուր բարօրութեան նպատող մի գործող գործուն:

Եւ ընդհանրապէս հին ու ժամանակակից հայկական պայքար է, որ ազատագրական տարրերը ջլտված լինեն եւ հանդէս գան իրեն միմեանց խանդարող, միմեանց բացառող, միմեանց թշնամի ոյժեր: Իսկ եթէ այդ ընկերվարական գաղափարներ որոշ իր համար ազգաբնակչութեան խառնիքից, այն ժամանակ նա համարձակ կերպով կարող է ստի տակ տալ ամէն պիտանութիւն եւ ճնշել սկսված շարժումը:

Եւ ահա գաւառագային կռիւ գաւառի կատարելու այդ ջլտման գործողութիւնը հասարակական տարրերի չըլնում եւ զգելու հին ընկերվարկը այն ոյժերի մի մասը, որոնք կարող էին գործակից լինել ազատագրական շարժման ժամանակ, եթէ այդ շարժումը իր առաջ գրած լինէր ընդհանուր քաղաքական ազատագրական նպատակներ:

Ազատագրական գործին համակողմ եւ նրա աջողութեան ձգտողը պէտք է միացնէ բոլոր այն ոյժերը, որոնք կարող են նպաստել գործին եւ ոչ թէ նրանց ջլտել, կազմալուծել եւ պիտոյի ոյժերի մի մասը զարծնէ հասարակարգի գինակիցներ:

Չը պէտք է մոռնալ, որ թիւրքիստանում աղգ-բնակչութիւնը ամենեւին սիւսպալող սի գանգուած չէ, այլ նա բազմազան համախմբութեան մի խառնուրդ է, որը շատ շուտով երթարկվում է դաւադրական գործերի մեքենայութիւններին: Եւ դասակարգային կռիւր զաւորի ծարպիկ ձեռքով շատ հեշտութեամբ կարող է փոխարկվել մի ուրիշ կռիւ, որը կը տեղափոխուի մի այնպիսի հողի վրայ, ուր դիւր կը կատարեն ցեղական, կրօնական շարժումները եւ քաղաքական անջատական միտումներ կեղծ մեղադրանքները: Եւ իսկ թիւսաստանի նման աւելի քաղաքային եւ կուստորակա երկրում գաւառագային կռիւի շնորհիւ հին ընկերվարկը անցան շատերը կայուն անտէրից, գրամատկութից եւ գործատու խանրից, ստուարացնելով ընկերվարի կազմը, իսկ մի թիւրքիստանի ազատասէրները դեռ շատ թոյլ են իրենց մտաւոր պատրաստութեամբ եւ իրանց բարոյական կործով, ամենեւին չեն գիտնալ չափ փոքր թեւեւ, եւ եթէ տեսնեն վտանգ իրանց շահերի համար, կը թողնեն իրանց պայքարը եւ նոյն իսկ զենակից կը գանձան այն ընկերվար, որ զէ՛մ այսօր նրանք արամաղոված են քաղաքացիական ընդհանուր սպառնութիւններ ձեռք բերելու համար:

Եւ մենք չենք գործաւնայ, եթէ լը- սենք եւ կարգաւնք, որ դատարարա- յին կուի վերջաբանը կը լինի այն- պիսի կողորոշմանը, ինչպիսիքն են սե- ւացիք են օսմանեան պետութեան վերջին տասնեակ տարիներէ պատ- մութեան էջերը, իսկ ազատագրական համարված տարիներէ մի ստուար մասը անցած կը լինի հստակ եւ մեղմող ընթացիկ կողմը:

Այն անձերը եւ խմբերը, որոնք դա- տարարային կուի քարոզներով են ծոռնուած թիւրքիայի ժողովուրդներին պէտք է նայի միանշանակ գործակցու- թեամբ բոլոր կույտներէն ու յոյժերի նպատակն քննարկողները: Երկրորդ եւ քարոզները նրան սահմանադրական եր- կիր եւ ապա ձեռնարկներն այնպիսի ծը- րագրերով իրագործութեան, որոնց համար անհրաժեշտ են որոշ քաղաքա- կրթական տարրական կարգեր:

Դատարարային կուի վրա հիմնված ազատագրական շարժումը թիւրքիա- յում գոտապարտված է կատարելա- նայալովութեան եւ սպառնական է իր հետեւանքներով:

Ս. Քալանթար

ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹՅՈՒՆ

Կալկաթայէ Վաւաքերոյն ուղ- ղուած թղթակցութեան մը կը քաղենք հետեւեալ հետաքրքրա- շարժ տողերը, որոնք մեր Հընդ- կառնակ ազգակիցներու մասին հակիրճ բայց շահեկան ծանո- թութիւն մը կուտան:

Պարսկաստան գաղթող ու գերի տարուող հայք, ժէ գարուն սկիզբ- ները Շահ-Աբասի թոյլտուութեամբ կը հիմնեն Ն. Բ. Զաւար, ուսկից ժը գաւուն գրեթէ 10 000 հայեր կը գաղ- թեն Հնդկաստան, Աֆղանիստան, Իրանիստան, Զաւար կղզին, Փիլիպպ- ան կղզիներու մայրաքաղաքը՝ Մա- նիլա եւ մինչեւ Չինաստան, ուր տեղուանք գտնւում են ուսանող ու ձեռք բերողներու թիւը: Եւ միանգամայն մասն ալ իր վաճառականութեան եւ այլ ար- հեստներու մէջ ունեցած ճարտարու- թեամբ՝ իրենց բարեկամ վիճակ մը կը ստանայ Հայոց այս կարեւոր գի- լը կը տեսնեն մինչեւ այն ատեն որ հո- լանդացիք եւ անգլիացիք կը տիրեն յիշեալ երկրներուն, եւ յետ այնու- աստիճանաբար իրենց ազդեցութիւնը նուազեցնելով, ցաւալի է րոպէ, ոչ մի- այն մայրենի լեզուն կը կորսնցնեն, այլ եւ ազգ- յին զգացումները:

Մեր նախընթաց ազգութիւնին ու կրօնքին պահելու համար խնայելի գործ մը ունենալ, այն է՝ ուր գաղ- թէին՝ հոն եկեղեցի մը ու քաղիկն ալ զարդ մը կանգնել: Այսպէս, այս կողմերու գաղթական հայք ալ, իր- կըզգան, շինած են եկեղեցիներ՝ Կալ- կաթա, Բոմբէ, Մադրաս, Չինաստան, Դաքքա, Սուրաթ, Սինգապուր, Բա- թաւա եւ Սուրապուր քաղաքներու մէջ: Այժմ այս քաղաքացի եկեղեցի- րէն ուսանող փակուած կը մնան՝ նոյն տեղերու հայոց օտարացած կամ ցրե- ուած լինելուն պատճառաւ:

Կալկաթայի հայք գրեթէ 50—60 տուն կը հաշուուին ու բնակչութեան պէս հին եւ նոր գաղթական քուլայե- ցիներ են: Բնիկ կամ հին Կալկաթայի

հայք անդրախոս են: հայերէն լեզուն ամենեւին չեն հասկնար ու չունին հայկական զգացում: Իրենցմէ ուսնե- լալով Չապի, Մուսուլման եկեղեցի կը յաճախեն: Նոր գաղթական քուլայե- ցիք ալ անգլիներն կը խօսին, իրենցմէ երկուսն ալ տարբերակներ հայե- րէն կը հասկնան ու կը խօսին: սա- կայն իրենց որդի մէջ չառ հաղուա- յէպ է հայերէն խօսող ու հասկցող: Իսկ նոր երիտասարդ քուլայեցիներ կան, որոնք բնակւում են հայերէն լը հասկնալու ու կը խօսին: Այսու ամե- նայնալ, հակառակ պարզ, առ այն տեսլակ իրականութեան, հոս, մասնա- լարապէս նոր քուլայեցի մէջ, ազ- գային դատարարականութեան մը ու մեր լեզուին ուսուցման անհրաժեշտու- թեան ոգին երեւան սկսած է լայլ պր- պըլացող լոյսի նշոյշով մը, եւ ուրախ եմ ըսելու թէ Մարգարական ձե- մարանի ներկայ հոգաբարձութեան պատ. անդամ պ պ Յ. Գ. Արզում- (փաստաբան ու մեծաւարժ Գրիգոր Արզումանյան) որդին՝ Յարութիւն Ստեփաննոսեան (մեծահարուստ կալ- ուածատէր եւ գահաւորական Պետ- րոս Ն. Կրէտ (հարուստ վաճառական) եւ այլք կը բաշխեն ու հոս ազգային ոգին արթնցնեն ու Մարգարական ձեմարանը իր կողմէ արժանի դի- քի մը մէջ յենեն: Ան այժմ կանոնա- կալ համարում ձեմարանի ուսումնական վի- ճակի նկատմամբ լուր հաղորդել: Դի- այն սաշափը յիշեմ թէ հոս իրա- քանչիւր հարուստ տարբեր գաղափար մը ունի վարժարանին յառաջդիմու- թեան տեսակէտ վ. ու այդ գծու- րին պարագայներու տակ, հոգաբար- ձութիւնը սրտած է որ, անգլիացի տեսուչ մը գտնուելով հանդերձ, ձե- մարանը ազգային դատարարակա- թեամբ օժտելու համար հայ ուսուցիչ մը եւս պաշտօնի կոչուի:

ՍԵՄԱՆՈՒՄ ԵՐԹԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԹԵՐ

Աւստրալիայի երկրաբանները վրայ Յուսա- կան 12 քաղաքներէն փաստաւորապէս ու վաճառաշահն էր եկեղեցի: Այժմ յի միջոցով թիւրքը, հոգին պաղաւթու- թիւնը, առեւտրական կեդրոնի մը յարմարութիւնն եւ ամենէն աւելի Ար- տեմիս կամ Տայանայի տաճարին գե- ղեցիկութիւնը, անուանին եւ կարեւոր քաղաքի մը դիրքը շնորհած էին անոր: Հոգովայնց ոչ նշանաւոր պատմաբանը, Փլայնի, զայն Ասիոյ յոյսը կանուակէ: Հոս ծնած էր Յայն քառասունեակներու հայրը, լուսնահայ հոգեւոր: Հոս տեղի ունեցած էր եկեղեցական համալսար- ժողովներէն մին:

Սակայն այս մեծութիւնները, այս փառքի համարները շատ փոքր կը մնան բաղդատմամբ այն հրաշալի հնու- թեան որուն անուովը եկեղեցի կը պանծայ դարերու մէջէն եւ որուն մէջ Մեծ Արտեմիսին երկրպագիլու համար ամէն տարի միլիոնաւոր ուխտաւոր- ներ կուգային:

Արտեմիս Յունաց գլխաւոր դիւր- հինէն մին էր: Ար. մաղդի աղիւրք եւ Ապոլոնի քոյրը: Ապոլոնի նման Արտեմիսն ալ զինուած էր նետերով, վաճառող ու աղետով, որովհետեւ որ- սորդութեան զիջւելին կը կոչուի: Արտեմիս ուրիշ պաշտ մըն ալ ու- նէր կանանց հոգեւոր հրեշտակէ: Աստուածներու Աստուածը, Արամազդ

միայն իր աղջկանը, Արտեմիսին կը վա- ճառէր անմահներուն հոգեկները: Զայն միշտ կը զրկէր աշխարհ կանանց հոգի- ները Արամ-գլխ տաներու: Արտեմիսը երկնից վրայ շուրջէն էր, երկրէն վրայ Տիւնն իւր զօրութիւնը մէջ Հեկատը, Տրո- վազայի միացեալ դիւցազն պատերազ- մին մէջ Արտեմիսը կողմնակից էր Տր- րովազացուց, Հերաքի իր խոյզ մօրը հետ կուրծի, Հերա Յունաց քաջերը կը պաշտպանէր, իսկ Արտեմիսը Տրո- վազայի քաջերը Ահա յայտնի քաջ դիցազնի մէջ համար Յիստացիք կոչու- նեցին: Հրաշալիքն աւանար մը չորհու- ղուն զոհարեցողութիւն ու պատական ա- զամանկներով զարդարուած ու փո- րագրուած:

Արտեմիսի տաճարը կը բաւարարէր 128 մարմարեան վիթխարի սիւներու: Վրայ գոյս դիցազնի նուիրած էին 128 մեծամեծ թագաւորներ, իւրա- քանչիւր սիւն 68, ոտք բարձր էր: Ամ- րող տաճարին երկայնութիւնը 425 ոտք եւ լայնութիւնը 225 ոտք էր: Հին աշխարհի եօթը հրաշալիքներէն մին եղաւ այս գեղարուեստական տա- ճարը 200 տարուան մէջ շինուած էր: Յունական տաճարներուն էն ընդար- ձակ ու էն վառնէր Արտեմիսին: Ա թէնքի Պարթիսէն 4 տղա մեծ այս մեծանը, գեղազարդուած էր արմա- րեղներով, ռոճերով, ճերմակ մարմա- րեղներով, ոսկեղով ու անգին գահա- րէնով: Հոս կը դրուէին Յունական եւ Ասիական բանաստեղծութեանց, քոն- զակաղործութեանց, արուեստի ու գեղ- արուեստի հրաշալիքները, Յոյն հա- ճարներուն գլուխ գործոցները եւ հա- րուստ թագաւորներուն գահները: Ար- տեմիսը ասանց ամենուր հաւատարմ- պահպանէր էր: Դիցազնի նուիրուած սոյն մեծամեծ տաճարը յանձնուած էր եօթ կոյսերու, ասանց գործն էր մաքրել տաճարը եւ ընդունիլ ուն- ւէն նուէրները որ հետեւում երկրին: Եւ զրկուէին Արտեմիսին: Հոգովը վետեան կոյսերու նման ասանք ալ շատ բարձր համակարգ ու համարում կը վայելէին: Պատուոյ աստիճանով թագաւորին երբ որդի կը սեպուէին: Երբ այս կոյսերը փողոցին մէջէն ան- ցած ատեն տեսնէին զէպի կախաղան կամ զէպի զլիստաման տարուող ոճա- գործ մը կամ եղեւնագործ մը եւ հիմն- այց կոյսերէն մէկը ձեռքը երկնցնելով ըսէր՝ «ներում է ասոր յանցանքները, չեմ ու գեր, մի տանիք մեղքները»: Ճիշտ յոյն վարկեանին ուղղաւոր ու փրկուած կը լլար այդ ոճ ապրման Ար- տեմիսին անուամբ շինուած տաճարը իր մեծութեամբը, իր դեղարուեստա- կան նրբութեամբը եւ իր շքեղ ճա- տարապետութեամբը աշխարհի առաջ- ցուցած է: Սակայն աւաղ ամէն փառք իր անկուս չընտել ունի եւ ամէն հր- րաշալիք իր խորտակումը: Ն. Պ. 326 յայն բախտաւոր գիշերը երբ մեծ աշ- խարհակալը, Մակեդոնացի Փիլիպպոս- ան որդին Աղէքսանդր կը ծնւի, ճիշտ նայն գիշեր եկեղեցի կը միջաւար իր փառքին, կը զրկուէր փառաշուք տա- ճարէն եւ աշխարհը կը կորսնցնէ իր եօթը հրաշալիքներէն էն հայակապ նմանը: Փառամոլ անիմալի երկրաշ- արդ Նրոստրատոս յուսկնած էր այն գիշեր ձեռքը երկնցնելու Արտեմիսի տաճարը այրել յաւիտենապէս անմա- հանալու համար: Ինչ մեծ յիմարու- թիւն, այրել գեղարուեստի հրաշալիք տ մը, աւելի մեծ յիշատակարան մը, կո ծանել մեծագին արքայաւոր մը ու մոռնի, զայնք: Գարբու պաշտած տա- ճարը ինչու, անմահանալու համար եկեղեցիք շատ ջանքեր իմ փոխին այդ փառամոլին անուան մոռնալ սակ- Նրոստրատոս յաջողած էր աշխարհի

պատմութիւններու մէջ երկու տող մը բռնել իր անմահ յիշատակ իր մեծ քաղաքորդութեան:

Եկեղեցիք եւ բոլոր Յոյնք Արտե- միս տաճարը տեղեկ վիճակի մէջ թողոցին: Երկրի իրենց գոհարիչն- ները ու զարդարանքները եւ մարդիկ իրենց ոսկեղները նուիրեցին, զարմա- վերականգնելու անմահական առաջարկ- նիս նպատակաւ պայտաւորելու մէջ: Մեծն Աղէքսանդր, Եկեղեցիք եւս, եւ աստիճանից ժողովուրդին յիշել տալ տաճարը իր դրամով, պայտաւորել որ իր անուան տաճարին ճախարհ փոր- րոյն: Եկեղեցիք մերկեցնելու Աղէք- սանդրի առաջարկը պատասխանելով Արտեմիս մը չի վայելէր: Երբ Ար- տեմիս մը տաճարը շինելու Աղէքսանդր շատ գոհ մնաց այս չորհուրդիչ պա- տասխանէն: Եւ մեծ գուժաւոր մը նու- րեց Արտեմիսի վերաշինութեանը: Մե- ջոցեան Եկեղեցիք զայնք կատա- ցանելու մեծ Արտեմիսը նոյն ու նախ- կին հրաշալիքն մեծութեամբը եւ դի- զարուստ սկսելու յորթութեամբը: Հայե- եկեղեցիք իրանիկ զգացած էին ի- րենք զիրենք որ Արտեմիսին համար եւ ան Հոգովայնցի ներքին հրաշա- րուած ու ճարի ճիւղաւորներն ու պե- զարդիւն, եկաւ եկեղեցի պաշտ- զարք եւ կողոպտեց Արտեմիսը: Յ. Գ. 292 յայն Պ. Միլոյ, բարբարոս ու սուրա- րու ժողովուրդներ, իտեմեցին եկեղե- ցի մը իր գործոցներն աշխարհի հիւ- ցում պատճառով Արտեմիսին: Արտեմի- սին տակը ինքուան մայմարեալ սիւնը այսօր Արտեմիսին գործը կը կազմէ: Եւ աստիճան կայսեր չը նորհու: Հիմնը կը շինեն նորեկ կառնէն:

«Լույս»

ԹԻՒՐԿԻՈՅ ԺՈՒՐԶ

«Թուրքիոյ մէջ կը կարգանք. — Արտեմիս թուրք սահմանալի իր ուն- լուրերը գործ մեծ երկիւղ աշխարհ, Տու- ժայի մէջ խիստ յոգեւած առաջ բերն: 82 տնկաւորներ (պակոյթներ) չախա- ւոր) ստորագրուած հարցապիտան պա- հանջ մը ներկայացուց այս խնդրոյ մա- սին:

Կը կարծեն գիտնալ թէ զօ աշա- կուս վարձարով Տալքով գրեթէ ան- մ ջապէս Կովկասի փոխարքայութե- նէն պիտի հրաժարեցուցուի: Մ. Մէլ- լէր Զաքարիայի որ Պարթիսիւնն ու- հանդի կառավարին է, եւ որ ինչոր- պուրկ կանչուած էր արտասահմանէ շատ հաւանական է որ վարձարով- Տալքով յաջողի:

Թուրք սահմանալի յաւաք լու- րեր կը շարունակեն հասնիլ: Ար- թիսի Պարթիսի հետապնդները կը հր- ատարակեն, իմացնելով թէ իրքա- կան Դրոյ զօրութեան կը որ սպա- րնուած է՝ օտեցած է ուսական սահմանալի լուր, թէ քաղաքի թուրք պահակախումբի շարժման մէջ դրուած են:

«Թուրքիոյ» թիւրք կը հրատարակէ Տիգրիսէն տեղեկութիւն մը թէ «Ան- զրկով յաւանալ փոխարկանքն ընկե- րութիւնը գաղ, երդնած է Կարսի հա- մար ապրանք փոխադրելը:

Բեղրազէրէն հետեւեալ հե. ա. բա- րորը կը կարգանք «Լ. Էյնտ Բո- թալայի մէջ»:

«Թուրքիան սահմանալի լուր ապշա- ցող չի նորութիւնները կը ստացուի: Կարծէն հետապնդները կը շարունակեն Դ. Գորս բանակը կը յառաջ- ջանայ զէպի Ռուստամը, փոխադրել

նէ գաղթած ըլլալով, և միեւնոյն
ատեն առժամանակեայ կազմաւոր-
ւոր հաւաք մը մինչեւ նորին սահ-
մանադրապէս ընտրութիւնը մի-
այն պաշտօնավարելու իրաւունք
ունենալով, այժմ հարկ է որ Ա
ազգերէցը կոմիտայ Պատրիարքա-
րանի գիմնը և նոր ընտրութեան
համար հրահանգ ստանալը կը
սպասուի որ Տէր Մարտիրոս հայ-
րը Ձապկական տօներէ առաջ այս
գիմնով ընէ, որպէս զի Ս. Ձատ-
կէն յետոյ ընտրութիւնը կամ
քուէարկութիւնը տեղի ունենալ
անպատճառ:

Ի Խ Թ Ա Ր

Քէօյլէրտէ պալլոնան ապօնէր-
իմիզին Ս. Ձապկ մընասիպէթէ իւր
դասապալարա էն մէջէրինտէ կէշէն սէ-
նէրի պորճլարընը վէ պու սէնէնին
կազէթա պէտէլիսէ սողրուտան պիզէ
կէօնաէրմէլէրի վէ եախօտ աթիւնէթի
զաթլարա թէսլիմ իթմէլէրի բէճա օ
լունուր:

Տօգրիչտէ	Տիար Ն. Սիսակեան
Սիլիստրէտէ	» Ա. Սարգիսեան
Շուսիստա	» Յ. Քէօսէեան
Բուսնու գաւա	» Ա. Գոյրպէթեան
Ֆիլպէտէ	» Գր. Թիւթիւնեան
Պալլըգոս	» Մանիկ, Օւանեան
Քէօստէնէ	» Սիսակ Մէլիքեան

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

ԹԻԻՐՔԻԱ

Միւթէատիտ մէնպալարտան
ալլոնան մալիւմաթա պիւնէն,
թիւրք հիթիւմէթի Բոսիայ
գարշը մուհարէպէ թէտպիլէ-
րինտէ կէօրիւնմէքտէ տի ր. աէօր-
տիւննի օրտու թապիր օլընան
էրզրիկեան օրտու մուհիւմաթ
վէ թէճհիլաթը հարպիյէ հաղըր
լըլընտա օլտըգտան մաաաա րուս
սինօրընա տողրու իլէրլէմիշ վէ
պիր գաշ թապուրը իսէ կիտուպ
սինօր պօլունա գաաաա աալան-
մըշ օլտըլը Գարստան վէ Թիֆ-
լիստէն Էթիքսպարկա իսպար օ-
լունմուշ վէ պու իսպարաթ իւ-
զէրինտէ Տումաաա պիլէ հիթիւ-
մէթին մէլաթաճէլ թէտպիլէր
էլէ ըմաա թալէպ իտիլիշ
տըր:

Թիւրքիանըն պու ճէսարէթի
նէտէն իլէրի կէլէպիլիւր օլտը-
լը աշիքեար տըր Թիւրք իքի
շէյէ կիւլէնիյօր պիրի Բուսիա-
նըն եօրկուն օլմասը վէ եէնի
մուհարէպէ աշըմասընտա տա-
լիլի իսթիլալար շըգաճաղը,
իքիճիլի Ալմանիանըն Թիւր-
քիայր թասահուպ իթմէք իւ-
միտի վիլէլմին իթալիա գրալը
վէ վիւքէլասը իլէ, Պիւլըլըն վի-
էննաաա իմըէրաթօր վէ հաղըր-
լար իլէ սօն կէօրիւնմէլէրի իթ-
թիֆաղը Միւթէլէսէնին գալի-
էշտիլիլմէսի իշրէն օլտուլը կի-
պի Թիւրքիանըն թէմալիլէթի-

նի մուհաֆազա իթմէք մուպա-
հասաա տալի կէշմիշ տիր:

Պու ճիւմիլէ իլէ պէրապէր Մա-
քէթոնիա իսահաթը իշիւն Բու-
սիանըն թէքլիթ իթտիկի ճէտ-
վէլին Պէրլին, վիլէնիա վէ Բօմա
գապիլէլէրինտէն գապուլ օլըն-
տըլը թէէմին օլունիյօր Ֆաղաթ
ինկիլթէրանըն տահա էտալը
թէքլիթաթը խուսուսընտա մէք-
քիւր իւշ գապիլէլէրտէն պիր
ճէվապ իշիտիլմէյօր պու խու-
սուսաա պէյնէտտիլէլ միւզէքէ-
րէլէր բէք խաֆի ճէրէան իթ-
մէքտէ տիր: զաթէն ինկիլթէ-
րանըն թէքլիթի Բուսիանըն
ճէտվէլինէ մուլալիթ օլմալուպ
եալընըլ օնտան զիյատէ 2-3 է-
սասլը նօգթալար միւնտէրիճ ի-
տի, եանի տողրուտան տէվէթ-
լէրէ մէսուլ պիր ումուրի վալի
եախօտ պէյ թալին իտիլմէսի
թիւրք աթէրլէրին Մաքէթո-
նիաաան չէքիլուպտէ, օնա սարֆ
օլունան ագճէ իլէ եէրլի ճան
տարմա ալալարըն թէքիտ ու
թէշէլ օլունմասը:

— Սթանպուլտան մարտ 26 թա
րիլի պիր թէլէկրաֆա պիւնա-
էն, ինկիլթէրա տէվէթի Բու-
սիա թարաֆընտան Մաքէթոնիա
իշիւն եէնի իսահաթ հաղըրն-
տա վէրիլէն պէյաննամէյէ ճէ-
վապ վէրիլշ օլտըլը վէ պու ճէ-
վապընտա ինկիլթէրաըն րուս
թէքլիթաթընը գապուլ էյլէտի-
կի, եանի շիտիլի Մաքէթոնիա
հագեընտաքի ինկիլթէքի-
թընտան սա ֆը նաղար իտէրէք
միւթաթիլ պիր վալինին թալի-
նի իշիւն իտտաա իթմէլէլէլի
տիլըմաթ տարիլէլէրինտէ սէյ-
լէնիյօր իմիշ Թիւրքլէր պուսու
խալիլի պիր խապէր աաա իտէ-
յօրլար իսէտէ, Մաքէթոնիա էհա
լիս իշիւն ֆաճէալար տէվրի
պիր միւտտէթ տահա ուզալաճա-
ղընա պիր տէլիլ կիպի թէլազ-
գը օլունիյօր:

Տիկէր թարաֆտան Եունանիս
տան վիւքէլա Բէյիսի շըմէնտը-
ֆէլէր մէսէլէօրինտէն պահա իթ-
տիկի էսանտէ, «Եունան շըմէն-
տըֆէրլէրի Թիւրքիա շըմէնտը-
ֆէրլէրի իլէ պիրլէշտիլմէք խու
սուսընտա տէվէթլէր հիւսնի Բէ-
լի կէսթէրտիլէր իսէտէ, եալը-
նըլ ինկիլթէրանըն պու իշի պաշ
գա վաղըթա պըրազա ագ, քէն-
տի թէքլիթաթը մուհիլ Մաքէ-
լիսիաաա իսահաթ իճրա իտիլ-
մէսի վէ պիր միւթաթիլ վա-
լինին թալինի էն էվլէլ էլլէմ
օլտըլը պէյան էյլէտիլիլիս սէյ
լէլիշ տիր:

Պու հալտէ ինկիլթէրա թէք-
լիթաթընտան վալ կէշտիկինէ
տալիլ պալատէքի Սթանպուլտան
վէրիլէն հալաթիս թաաալիլ
միւհիլաճ տըր:

— Գարաաալ Բրէնսի Թիւր-
քիանըն էվրաա գըթաընտա
(Բուլէլի) եէնի շըմէնտըֆէրլէր
ինչասընտա պիր մէնֆաաթ էլտէ

իտէպիլմէք մազսէտի իլէ Բէթրս-
պուրկա կիթիլշ օլուպ, օրտտան
տալիլ Պէրլինէ կէշմիշ տիր:

— «Մաթէն» կազէթաընըն
մէնպալի մէվսուլէտէն, վէրտիկի
մալիւմաթա նաղարէն, էվլէլմէ
թուլթուլապտէ րուս էլլիսինին
թալէպի իւլրէ սէրպէսթ պըրա-
գըլմըշ օլան վալտիլի իսալիլ
անալիլիսթ պիր աիկէրի իլէ շու
կիւնլէրաէ թէքրա Սթանպուլտա
պալլընտըլընտան Սուլթան Բէք
գօրգալազ, րուս էլլիսինին տա-
լի տըգաթընը տալէթ իթմիշ
տիր: Քէյա մէլըրի կազէթալին
այնը մէնպաաաա ալտըլը խա-
պէրլէրէ կէօրէ, Եըլտըլ սէրա-
յընտա Սուլթանըն ճարիլէլէրին-
տէն պիր գաաընըն օտաաընտա
ֆիլիլիլ պիր գաշ պօմպա պու-
լունմուշ, պունտան տօլալը պիւ-
թիւն սէրալաա տէհէլթ հիւք
իթմէքտէ իմիշ:

— Սթանպուլտա, Իզմիրտէ, Սէ-
լանիլտէ, Երուսաղէմտէ, Մէրսին-
տէ վէ գալալաաա իթալիա տէվ-
լէթի բօլթալանէլէր թէէսիս ի-
տէճէկիլի Պապը Ալիլիլէ պիր նօ-
թա իլէ պիլտիլիլ իտիլ Պա նօ-
թաա ճէվապէն, Պապը Ալի մէք-
քիւր չէշիլիլէրտէ իւղիւմինտէն
զիլաաա էճնէպի բօլթալարը (րուս
ինկիլիլ, ֆրանսըլ, նէմլէ վէ
ալման) պալլընտըլը հալտէ եէնի
պիր բօլթահանէլէ իզթիլա օլ-
մաաըլընը պիլտիլիլ Ֆաղաթ
իթալիա հիլթիլթի քէնտիլի
տալիլ տիկէր պէօյիլէ տէվէթ-
լէրին ոընթընա տալիլ վէ ա-
լէրին հաղարընա հալիլ օլտըլը
միւթապէսէսի իլէ, բօլթահանէ-
լէրին թէէսիլիլէ պաշլալուպ
Պապը Ալիլիլ տտի պիր իսպար-
նամէ կէօնտէրմէք իշիւն գարա
վէրիլշ օլտըլը «Թաննաա եաղը-
լիլիլ:

SUPLI 3E

Ֆէլաա, Բրէնս վէ Բրէնսէս
հաղարաթը Սօֆիաաա Եթիլշմէ-
լէրինտէ, սէրալաա եարըմ ա-
աթ գալտըգտան սօնաա, չէշիլին
թէմաշաա շալան մահէլէրինի
կէօրմէք իւլրէ, թէքրա գէլմ
վէ չէլմէ պիլիլթտէ պիր ֆալ-
թօնա իսպիլէն, կէլմէլէ շըգ-
տըլալը վէ էհալի հէր թա-
րաֆտա հաղարա վէ ալըրշա-
լէ ալլէրի թալիլ իթմիշ օլտը-
լը Սօֆիա կազէթալարը եաղիլիլ:

— Ֆէլաա Բրէնսին վէ Բրէն
օէսին Սօֆիաաա Եթիլշմէլէրինտէ
նօրօտնեաք թարթիլիլ իլիլիլ-
լիլտէն հիլ պիրիլիլ իսթիլալա
կիթմէլիլ տիր: Իշպու հալա նա-
օտնեալար թարաֆընտան պիր
նիւմալիլ նաղարը իլէ գաղըլի-
լիլ:

— Ալման վէ Աստրիա թիւն-
աալը վէ սանաաա քէնտըրընտ-
մը իլէ 80 քիլի Սօֆիաաա կէլիլ
օլուպ, հաղարընտա ֆէվգէլաա

րէալէթ իտիլիլ տիր: Պու մի-
սաֆիլիլ կիրուհիլին քէնտէսի
Եահա տիլէրտէն իպարէթ օտր-
լը կազէթալար եաղիլիլ:

— Էվլէլթի կիւն 10000 քիլիլ
տէն միւրէքքէպ պիր միթիլիլ թօր-
լանուպ, Մաքէթոնիա իշիւն ին-
կիլթէրանըն թէքլիթաթընտան
տօլալը պէյանը թէլէքիլ իտիլ-
տիր:

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻԷ

— Ինկիլթէրանըն վի. քէլա հէ-
յէթի իսթիֆաաընը վէրմիշ օլտը-
ղընտան, Գրալ Ետըլաաա գապուլէ
Եէնի գապիլէ թէլէքիլիլ օրտ Ա-
քէթէ իհալէ իթմիշ տիր: Պու
սէպէպլէ Բարլիլման մէլիլիլիլ
ապիլ 14է թէլիլիլ իթմիշ տիր:
— Ձապ պիր իւքալէ Թիւնյան,
տիւ Տիլթիլիլ (Երեսօլու. Ժո-
ղով) տողրթմիշ տիր:
— Ալմանիա վի. քէլա Բէյիլիլ
Բրէնս Պիւլըլ ապիլ 12տէ Բ-
մալա կիտուպ պիր հաթիլա գա-
լաճապ իմիշ:

ԹԻԻՐՔԻԱՐԻՑԻ

ՋԱԽԻՐԷ	
ՊԱՐԴԱՆՈՅ	
Վալիւն	100 քիլո. 18—19—50.
Արապա	57-62 լիպ. 12/15/60
ԱՐԲԱՆ	
Վալիւն	100 քիլո 14/14.50
Արապա	45-52 լիպ. 7 40/8
ԵՈՒԼԱՆ արապա	33-36 լիպ. 5.- 5.25
»	100 քիլո 10.50/11.
ՋԱԼԱՍԱՐ արապա	52-57 լիպ. 9- 10.25
ԵՈՒՍՈՒԼԱՆ	100 քիլո. 15—16
ՏԱՐԴ արապա	7. 60-8. 40
ԴՕԼՕՁ արապա	55-60 լիպ. 10 30
ՄԻՍԻՐ	9-70/10-70
Կիւնտէ վալիւն	7-8 վէ 80-100
» ապա կէլմէքտէ. վալիւն մուսթ- լէր. հաղարըն 20 ֆր. արապա մու- սթլիլիլ քիլո. հաղարըն 20.	

ՊԱՐԴԱՆՈՅԷ

Վարաա	քիլոգրաւ	պաղպալիլ
մալիլիլ պու կիւնիլիլ ֆիլաթը, «Թուս ֆրանք իլէ:		
ԱՆԷԷ	1.95- 2.20	
Շէլէլիլ նէմլէ	89	
Շէլէլիլ քէմլիլ սանաղ	45 57	
Բիլիլիլ մէնպաա շալալար	45.	
» Թիլիլիլ	»	
» Ինկիլիլ	36.20	
Իլիլիլ	50.	
ԿԱՁ Սանաղըր	10.10	
Ջէթիլիլ հաղը քիլո	1.25. 1.30	
ԴՕԼԻՐԱԻ իւղիւմ	80 75	
Եունուրթա 100 աաթիլ	4.50	

ԵՈՒՍՈՒԼԱՆ

Ստարագրաա Սարգիս Մարքի-
րօ. Պ. պաաիլ ունի ծանուցանիլ շա-
հաղարաաղ: Երաւն, իլէ գաաաաա
դիմաճ եմ պահանջիլա համար վաա.
Եա ի մէջ «Սարգիս Մարտիրոս» ի.
Մ. Տէրմէնի օլլա Պիւլաաա լաճա-
աաաաա թեան ընկերութեան լաճա-
աաաաա թեան անգամ Մաաաա
Ճըմէնիլիլիլ ալիլա իրաաաա շալ-
աաաաա ընկերութեան ստորագրիլա:
Հետեաաաա անոր ճաղը կաաաա.
աաաաա թեան գործողութեան պաաաա-
աաաաա չէ ընկերութիւնը:
Սա: գիլ Մարտիրոսեան
վաաաա